

Raadsvoorstel

Zaaknummer L286182
Datum raadsvergadering 16 december 2021
Portefeuillehouder F.G. van der Vegte

Onderwerp Vaststelling uitnodigingskader zonne- en windenergie

Voorstel

Het college stelt u voor:

- 1 Het "uitnodigingskader zonne- en windenergie" vast te stellen. En daarmee duidelijkheid te geven over de voorkeursvolgorde qua locaties voor het opwekken van zonne-energie op gebouwen buiten de bebouwde kom en bij de snelweg, aangrenzend aan de kernen en (agrarische) bebouwing en in het buitengebied, middels het toepassen van een zonne-ladder;
- 2 Hiermee tot en met 2023 ruimte te geven om 20 hectare zonne-energie op te wekken, en dit verdeeld over de drie eerste treden van de zonneladder op de volgende wijze:
 - o Trede 1: streven naar minimaal 5 hectare zonnepanelen te realiseren in de "ja-graag"-gebieden. Dit zijn buiten de bebouwde kom onder andere de daken, te overdekken parkeerplaatsen en stroken langs de snelweg.
 - o Trede 2: streven naar 10 hectare in de "ja-mits" gebieden, waarbij het om kleine zonnevelden gaat tot maximaal 1 ha. Dit zijn gebieden aan de rand van bedrijventerreinen, rondom de kernen waar al sprake is van wat vermenging van functies en binnen of aansluitend op een agrarisch bouwblok mits als aanvulling op zon op dak.
 - o Trede 3: maximaal voor 5 hectare ruimte in de "nee-tenzij" gebieden. Dit zijn goed ingepaste zonnevelden in het buitengebied, niet zijnde onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland en de kernen van de landgoederen.
 - o Trede 4: zijn gebieden die zijn uitgesloten voor zonnevelden.
- 3 De voorwaarden waaronder zonnevelden kunnen worden gerealiseerd in de vorm van eisen en beoordelingscriteria vast te leggen:

Eisen:

1. De initiatiefnemer voor een zonneveld maakt een plan voor de inrichting in overleg met de buurt en de gemeente.
2. Van de totale oppervlakte van een zonneveld in trede 3 is 25% landschappelijke inpassing en/of natuurontwikkeling en dus niet met panelen bedekt. In trede 1 en 2 kan dit % lager zijn.
3. Zonnepanelen zijn in principe tijdelijk. Na een periode van circa 25 jaar worden de zonnepanelen opgeruimd op kosten van de eigenaar of wordt er een nieuw besluit genomen.
4. De landschappelijke inpassing en/of natuurontwikkeling sluit altijd aan bij de kenmerken van het landschapstype.

5. De bodemkwaliteit (zowel bodemleven als chemische kwaliteit) moet behouden blijven of ontwikkeld worden.
6. Er is sprake van lokaal eigenaarschap of de lokale samenleving kan (in een deel van het zonneveld) financieel participeren.
7. De initiatiefnemer laat voor de vergunningverlening een haalbare businesscase zien.
8. De hoogte van de zonnepanelen is maximaal 1,5 meter (onder ooghoogte). Afwijking is alleen bespreekbaar als de extra hoogte ten goede komt aan het koppelen van meerdere functies.
9. Een zonneveld (c.q. het dichtstbijzijnde paneel) moet minimaal 50 meter van woonhuizen vandaan staan.

Beoordelingscriteria:

1. Dubbelgebruik: het combineren van een zonneveld met bijvoorbeeld waterberging, biodiversiteit, landschapselementen, landbouw, geluidsscherm, recreatief medegebruik, etc.
 2. Afspraken over een nuttige bestemming na afloop, die nu al wordt vastgelegd. Dit kan landbouw, natuur of groen zijn.
 3. Stimuleren van lokale initiatiefnemers boven projectontwikkelaars van buiten de regio.
 4. Stimuleren van de combinatie van kleine windmolen of erfmolen - en zonne-energie, omdat dit gunstiger is voor de netwerkcapaciteit.
 5. De initiatiefnemer is aangesloten bij de 'Gedragscode Zon op Land' van Holland Solar en/of andere keurmerken. Hierin zijn waarborgen opgenomen over betrekken van omwonenden, locatiekeuze en grondgebruik.
 6. Kwalitatief hoogwaardig alternatief voor hekken rondom het zonneveld. Bijvoorbeeld dichte hagen of waterpartijen (sloten)
 7. Faunapassages in hekwerken.
4. Het uitnodigingskader iedere twee jaar te evalueren. De eerste evaluatie is eind 2023.
 5. De zone langs de A28 te onderzoeken op de haalbaarheid voor windmolens (met een as-hoogte van 100 meter of hoger)
 6. De gemeente samen met agrariërs en Stedin een taskforce te laten vormen die onderzoekt hoe (financiële) belemmeringen voor zonnepanelen op boerendaken weggehaald kunnen worden.
 7. In gesprek te gaan met de provincie om de mogelijkheden te verruimen voor een hogere as hoogte (is nu maximaal 25 meter) van kleine erfmolens, waarbij deze erfmolens op verantwoorde wijze en passend bij het landschap worden ingepast.

- 8 De mogelijkheden te onderzoeken en waar nodig versneld beleid te ontwikkelen voor de toepassing van kleine tuin-/erfzonneveldjes en kleine windmolens binnen en aansluitend op de (huis)kavel om in eigen energiebehoefte te voorzien.

Aanleiding

In het verlengde van het coalitieakkoord, waarin de ambitie is opgenomen dat Leusden in 2040 energieneutraal is, is op 18 maart 2021 de Routekaart Leusden Energieneutraal vastgesteld. Hierin is aangegeven hoe de route naar een energieneutraal Leusden in 2040 er, met de kennis van dit moment, uitziet. Deze route is uitgewerkt voor de verschillende energithema's en met tussendoelen per vijf jaar. De uitvoering vindt plaats volgens het 'Programmaplan Leusden energieneutraal in 2040 – routekaart'. De kern van de route naar een energieneutraal Leusden is het besparen en opwekken van energie in bebouwd gebied.

Er is berekend wat er, met de kennis van nu, aan besparing en opwekking in bebouwd gebied maximaal mogelijk is. Daaruit blijkt dat zelfs als we 50% energie besparen en alle daken in Leusden vol leggen met zonnepanelen, dat onvoldoende is om de klimaatdoelen van 2030 (49% minder CO₂ uitstoot en halverwege energieneutraal) en de ambitie van een energieneutraal Leusden in 2040 te realiseren. Zolang geen andere energiebronnen op grote schaal beschikbaar en de komende jaren toepasbaar/haalbaar zijn, is daarvoor ook het opwekken van zonne- en/of windenergie op gebouwen buiten de bebouwde kom en bij de snelweg, aangrenzend aan de kernen en (agrarische) bebouwing en in het buitengebied nodig.

Daarom is bij de vaststelling van de routekaart besloten een uitnodigingskader op te stellen dat duidelijk maakt welke vorm van duurzame opwek, waar en onder welke voorwaarden mogelijk wordt. Dit met inachtneming van de routekaart en de hierover aangenomen raadsmoties over de zonneladder, windladder en financiële participatie. Dit raadsvoorstel geeft hier invulling aan.

Doel / Effect

Met het vaststellen van het uitnodigingskader wordt duidelijkheid verschaft over welke vorm van duurzame opwek, waar en onder welke voorwaarden mogelijk wordt. Het geeft daarmee invulling aan én mogelijkheid tot effectuering van een deel van de energithema's en doelen van de Routekaart Energieneutraal Leusden 2040.

Het uitnodigingskader is gebaseerd op vrijwilligheid; de gemeente biedt ruimte om energie op te wekken en doet hiertoe een uitnodiging. Maar het is en blijft aan een eigenaar om zelf te bepalen of hij/zij deze mogelijkheid om energie op te wekken op eigen grond ook wil benutten.

Argumenten

1.1 Inwoners en maatschappelijke partners in Leusden hebben behoefte aan duidelijkheid over wat zij van de gemeente mogen verwachten als het om de energietransitie gaat.

De cijfers laten zien dat een groot deel van de mensen de energietransitie (zeer) belangrijk vindt, hier zelf een bijdrage aan wil leveren en hierop inzet van de gemeente verwacht. Maar men heeft daarbij wel behoefte aan informatie, duidelijkheid en zekerheid vanuit de gemeente. Een eerste belangrijke stap daarin is gezet met het vaststellen van de Routekaart Energieneutraal Leusden 2040. Het uitnodigingskader zon en wind is een belangrijke stap in het geven van duidelijkheid over de energietransitie en het opwekken van energie op gebouwen buiten de bebouwde kom en bij de snelweg, aangrenzend aan de kernen en (agrarische) bebouwing en in het buitengebied. Het uitnodigingskader heeft de werking van een beleidsregel. Hiertoe wordt het uitnodigingskader na vaststelling door de raad gepubliceerd. Daarmee geeft de gemeente niet alleen duidelijkheid over de gemeentelijke intenties, maar krijgen deze ook voor de gemeente en initiatiefnemers van energieprojecten een sturende werking. Het uitnodigingskader is daarmee geen vrijblijvend document maar een stuk waar gemeente, inwoners en andere partijen zich op kunnen beroepen. Het uitnodigingskader wordt vervolgens opgenomen bij de herziening van de omgevingsvisie.

1.2 Een uitnodigingskader maakt duidelijk waar kansen zijn voor duurzame opwek

Hoewel de focus van het uitnodigingskader op duurzame opwek buiten de bebouwde kom ligt, is in het uitnodigingskader ook in beeld gebracht welke inspanningen er in Leusden worden gepleegd om energie te besparen en in bebouwd gebied op te wekken. Daarnaast maakt het uitnodigingskader met name duidelijk waar, welke vormen van duurzame opwek onder welke voorwaarden mogelijk worden gemaakt. Dat betekent dat de gemeente hiervoor, onder voorwaarden ruimte biedt. Maar het is en blijft aan een eigenaar om zelf te bepalen of hij/zij deze mogelijkheid om energie op te wekken op eigen grond ook wil benutten. De gemeente doet hier met het uitnodigingskader een uitnodiging toe, maar zet zelf geen zonnenvelden op. Partijen die aan de slag willen met duurzame opwek weten zo waaraan moet worden voldaan en kunnen daar in hun business case rekening mee houden. En inwoners weten waar er wel en geen mogelijkheden zijn voor duurzame opwek.

1.3 Het halen van de gestelde energie- en klimaatdoelen gaat niet lukken met alleen besparen en opwekken van energie in bebouwd gebied

De grootste opgave binnen en bijdrage aan de energietransitie is het besparen van energie. Wij zetten erop in zoveel mogelijk energie te besparen: 39% in 2030 en 50% in 2040. Daarnaast willen we zoveel mogelijk zonnepanelen op daken. Op basis van diverse onderzoeken (aan de hand van luchtfoto's, gebouwgegevens etc.) zetten wij erop in dat we 65.000 panelen op utiliteitsgebouwen kunnen realiseren. Daarnaast zijn we als gemeente ambitieuzer dan de standaard gehanteerde uitgangspunten voor wat betreft zonnepanelen op woningen. We zetten erop in dat er op alle woningen in Leusden gemiddeld ruim 5 zonnepanelen worden geplaatst. Dat zijn 65.000 panelen op woningen. In

totaal betekent dat 130.000 panelen op daken. Op dit moment liggen er al zo'n 31.000 panelen op bedrijven en op bijna een kwart van de woningen in totaal al 25.000 panelen.

Er is berekend hoeveel energie er met deze maatregelen in de toekomst wordt bespaard, gebruikt en hoeveel er duurzaam wordt opgewekt in bebouwd gebied. Dat is nog onvoldoende om in Leusden in 2030 halverwege het doel te zijn om energieneutraal te worden (wat in lijn is met het internationale klimaatdoel om in 2030 49% minder CO₂ uit te stoten). Hiervoor is ook de inzet nodig van het opwekken van meer duurzame energie buiten de bebouwde kom. Op dit moment zijn hiervoor alleen zonne- en windenergie beschikbaar. Andere technieken hebben zich nog niet op voldoende grote schaal bewezen of zijn in Leusden niet (voldoende) beschikbaar (denk bijvoorbeeld aan waterkracht)..

1.4 Het halen van de gestelde energie- en klimaatdoelen gaat niet lukken als we de grootschalige opwek van energie uitstellen

Om de eigen en internationale energie- en klimaatdoelen voor 2030 te halen, is het nodig dat we nu een start te maken met de grootschalige opwek van energie. Niet alleen in bebouwd gebied, maar ook daar buiten. Door nu ruimte te geven om de komende twee jaar een eerste stap te zetten met 20 hectare zonne-energie, zorgen we dat het realiseren van de energie- en klimaatdoelen haalbaar blijft.

1.5 Het uitnodigingskader is tot stand gekomen na een intensief participatieproces

Dit participatieproces bestond uit:

- een denktank van maatschappelijke partijen en een werkgroep van de raad die als klankbordgroep hebben gefunctioneerd bij het bepalen van de processtappen;
- een aantal acties met als doel mensen te informeren over de opgave voor Leusden, wat er al aan besparing en opwek wordt gedaan en het ophalen van argumenten voor en tegen de opwek van duurzame energie. Hoe verder in het proces hoe specifieker gericht op argumenten voor en tegen voorkeurslocaties, varianten (kleine, middelgrote of grote zonnevelden) en voorwaarden (harde en zachte eisen) van duurzame opwek. Hiertoe is het volgende georganiseerd:
 - o twee online sessies met in totaal meer dan 120 deelnemers
 - o op twee momenten in het proces een internetconsultatie (ook offline aan deel te nemen) met in totaal 2500 + 180 unieke deelnemers
 - o een debatavond in samenwerking met de Leusderkrant, met in totaal meer dan 200 aanwezigen
 - o twee inloopbijeenkomsten (in De Korf en De Roskam) met in totaal meer dan 100 deelnemers
 - o zeven gesprekken met belanghebbenden, zoals LTO en Vallei Horstee, landgoedeigenaren, Stedin, energie coöperaties en -initiatieven, Provincie Utrecht, Waterschap, bewonersvertegenwoordigers van het buitengebied, Achterveld en de omgeving van de A28, projectontwikkelaars van zonnevelden etc..

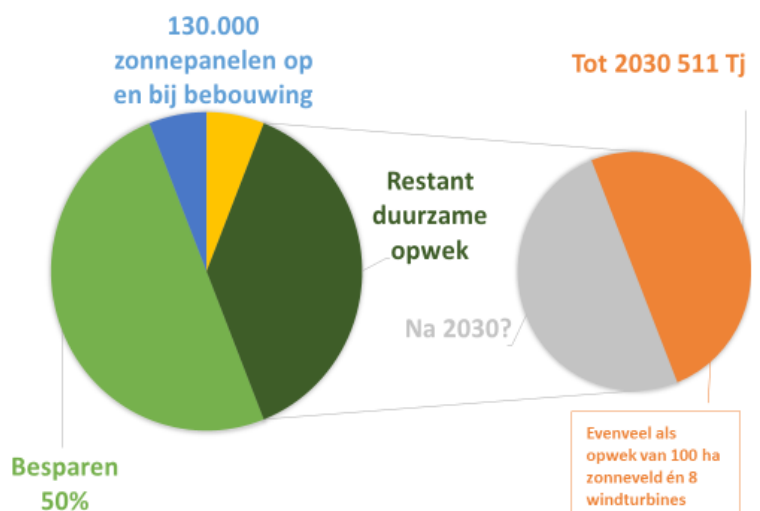
- o op drie momenten gevoerde straatgesprekken en een jongerengesprek met in totaal zo'n 120 inwoners.

In het uitnodigingskader vindt u een overzicht van de opbrengst van al deze participatie-acties.

1.6 Het participatieproces heeft de argumenten voor en tegen het opwekken van energie in beeld gebracht en hierop is het concept uitnodigingskader aangepast

De ingebracht argumenten zijn meegenomen en vertaald in de uitwerking van het uitnodigingskader. Dit zijn de voornaamste wijzigingen die op basis van de inbreng in het participatieproces zijn aangebracht:

- We stellen voor om in 2022 en 2023 buiten de bebouwde kom alleen ruimte te bieden voor een eerste stap van 20 ha zonne-energie. We bieden dus nog geen ruimte voor het realiseren van totale opgave voor duurzame opwek voor 2030 die we, met de kennis van nu, hebben berekend op het equivalent van 8 windturbines en ruim 100 hectare zonne-energie.
- We stellen voor om deze 20 ha te verdelen over de verschillende treden van de zonneladder, zodat we voorkomen dat een te groot deel terecht komt op de plekken die de minste voorkeur hebben.
- Een variant, waarbij we ruimte geven voor een heel groot zonneveld (meer dan 10 tot 100 ha) om de opgave te concentreren en daarmee ruimte en een impuls te geven aan het landschap elders binnen de gemeente, hebben we laten vervallen.
- We nemen als harde eis op dat zonnevelden de bodemkwaliteit niet mogen aantasten en dat ze na gebruik duurzaam verwijderd moeten worden door de eigenaar van de installatie.
- We gaan een extra inspanning plegen om, binnen de mogelijkheden die we als gemeente hebben, meer daken van agrarische bedrijfsgebouwen voor zonne-energie te kunnen benutten. We willen samen met agrariërs en Stedin een taskforce opzetten die onderzoekt hoe financiële belemmeringen weggehaald kunnen worden en voorbeeldprojecten mogelijk gaat maken (zie beslispoint 2).
- We maken in onze communicatie consequent duidelijk welk deel van de opgave we in bebouwd gebied willen realiseren en vragen mensen daar ook met ideeën en eigen inzet aan bij te dragen.
- We nemen 'lokaal eigendom / lokale participatie' bij energieprojecten als harde eis op en geven daarvoor meerdere varianten, zodat initiatiefnemers en inwoners samen kunnen kiezen wat het beste past.
- We gaan ons inzetten om in gesprek met de provincie de mogelijkheden te verruimen voor een hogere as hoogte (is nu maximaal 25 meter) van kleine

erfmolens, zodanig dat dit op verantwoorde wijze en passend bij het landschap plaatsvindt. Voorwaarde is dat een dergelijke erfmolen gecombineerd wordt met zon-op-boerendak of een klein zonneveld op de huiskavel en nodig is om de businesscase hiervoor sluitend te krijgen (zie beslispunt 3).

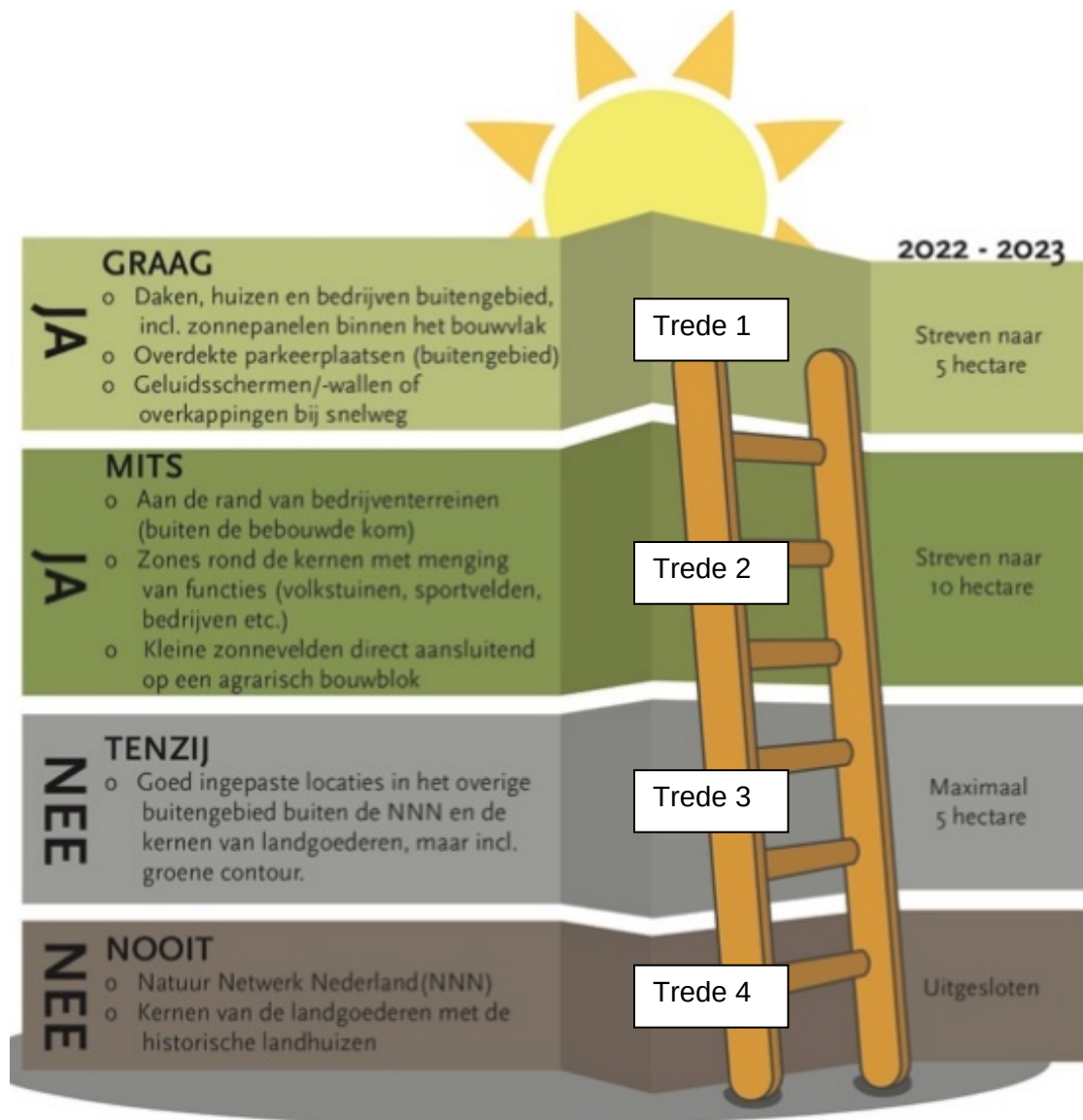
- We gaan de mogelijkheden onderzoeken en waar nodig versneld beleid ontwikkelen voor de toepassing van kleine tuin-/erfzonneveldjes en nieuw ontwikkelde kleine windmolens (bijvoorbeeld de windwokkels van zo'n 5 meter hoog op de grond (staander plus wokkel er bovenop) of van 2 meter hoog op het dak) voor eigen gebruik en op of aansluitend aan de kavel. (zie beslispunt 4).

2. *Door nu alleen ruimte te geven voor een eerste stap in de komende twee jaar komen we tegemoet aan veel van de zorgen van inwoners en belanghebbenden over de impact van duurzame opwek op het landschap*

Er zijn tijdens het participatieproces veel vragen en zorgen geuit over het tempo waarmee de gemeente ruimte wil geven aan het opwekken van duurzame energie in het buitengebied. De ruimte in het buitengebied is schaars en er strijden veel functies en ontwikkelingen om deze ruimte. Er is niet alleen ruimte nodig voor de energietransitie, maar ook voor onder andere landbouw, natuur, cultuurhistorie, woningbouw en recreatie. In de landbouw is bovendien een ontwikkeling gaande van extensivering (minder koeien per ha) en inzetten op kringlooplandbouw. Dit vraagt eerder om meer dan minder grond. Ruimte voor nieuwe ontwikkelingen als zonnevelden betekent meer concurrentie voor boeren die grond willen aankopen om uit te breiden voor een duurzaam toekomstperspectief.

Om tegemoet te komen aan de zorgen wordt voorgesteld nu alleen voor de eerste twee jaar de ruimte voor duurzame opwek via zonne-energie vrij te geven. We bieden alleen ruimte voor een eerste stap van 15 ha zonne-energie op gebouwen buiten de bebouwde kom en bij de snelweg, aangrenzend aan de kernen en (agrarische) bebouwing en 5 ha in het buitengebied. Om op koers te blijven om onze doelen te halen is het niet nodig nu alle ruimte te bieden tot 2030. Maar het is wel nodig om nu niet alleen in te zetten op energie besparen en opwekken in bebouwd gebied, maar ook een eerste stap te zetten met het opwekken van meer energie buiten de bebouwde kom. Het duurt namelijk lang voordat CO₂ uit de atmosfeer verdwijnt. Deze accumuleert zoals dat heet. Om negatieve klimaateffecten tegen te gaan moet er daarom nu al een reductie van de uitstoot plaatsvinden. De beoogde reductie van 49% CO₂ uitstoot kan dus niet pas in de laatste jaren voor 2030 gerealiseerd worden. We kunnen dus niet afwachten tot we alle mogelijkheden in bebouwd gebied hebben benut, voordat we ook, beperkt, energie opwekken buiten de bebouwde kom. Dan verliezen we teveel tempo om de energie en klimaatdoelen te kunnen blijven halen.

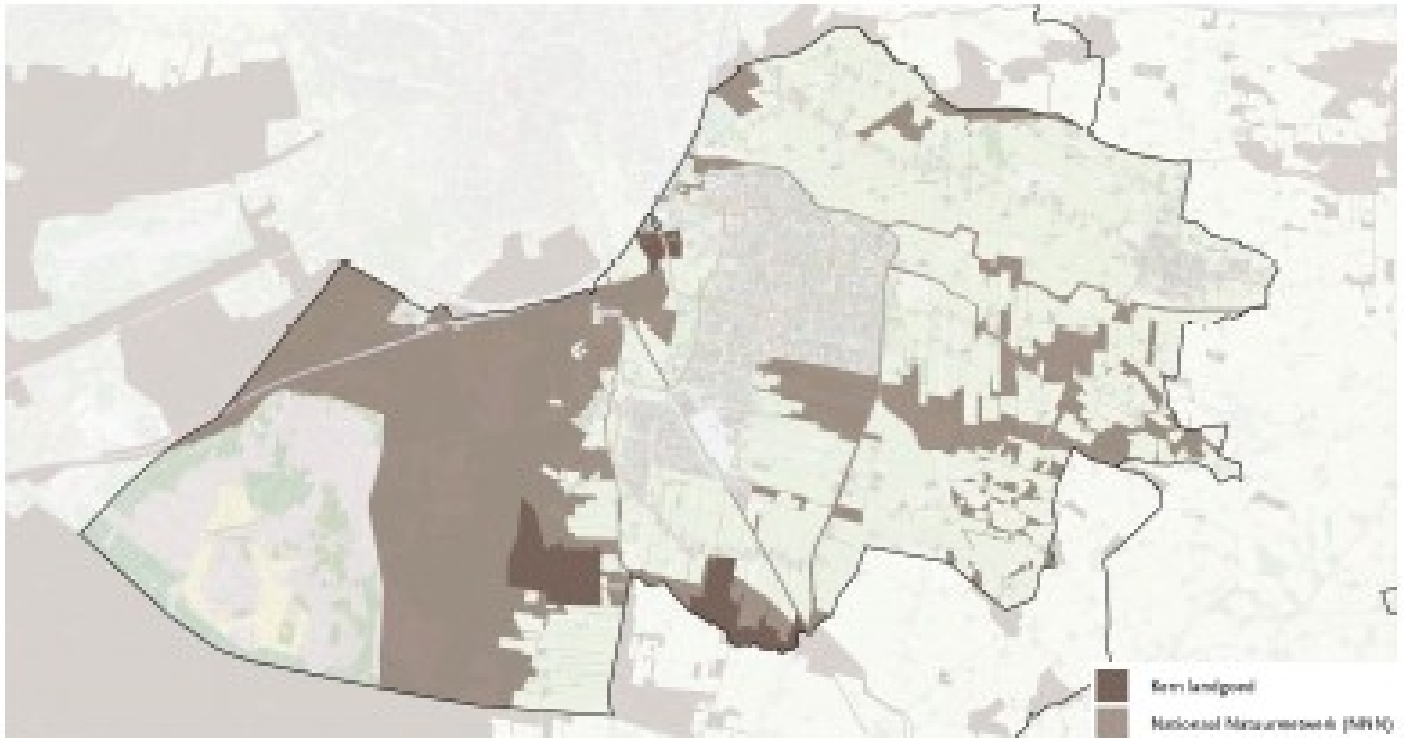
Bij deze eerste stap hanteren we de zonneladder.

Trede 1: We streven er naar minimaal 5 hectare zonnepanelen te realiseren in de “ja-graag”-gebieden. Dit zijn buiten de bebouwde kom onder andere de daken, te overdekken parkeerplaatsen en stroken langs de snelweg.

Trede 2: We streven naar 10 hectare in de “ja-mits” gebieden, waarbij het om kleine zonnevelden gaat (tot 1 ha). Dit zijn gebieden aan de rand van bedrijventerreinen, rondom de kernen waar al sprake is van wat vermenging van functies en binnen of aansluitend op een agrarisch bouwblok mits als aanvulling op zon op dak.

Trede 3: We bieden de eerste twee jaar maximaal voor 5 hectare ruimte in de “nee-tenzij” gebieden. Dit zijn goed ingepaste zonnevelden in het buitengebied, niet zijnde onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland (bestaande bos- en natuurgebieden en gebieden waar de provincie Utrecht via subsidies nieuwe natuur mogelijk wil maken) en de kernen van de landgoederen.

Nee, nooit gebieden in Leusden

Trede 4: In het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en kernen van landgoederen met de historische landhuizen zijn zonnevelden uitgesloten.

Met dit uitnodigingskader wordt een afweging gemaakt van de ruimte die het opwekken van energie in mag nemen ten koste van de verschillende andere functies buiten de bebouwde kom. Zo bepalen we dat gebieden binnen het Natuurnetwerk Nederland en de kernen van de landgoederen uitgesloten blijven voor zonnevelden. En dat we maximaal gebruik willen maken van het koppelen van functies, zodat het opwekken van energie gecombineerd kan worden met een andere functie, in plaats van dat het daarvan ten koste gaat.

3 Om te beoordelen en te kunnen toetsen of initiatieven op de gewenste plek gerealiseerd kunnen worden zijn eisen en beoordelingscriteria noodzakelijk

Naast het bepalen waar en tot welke omvang een zonneveld mogelijk is, is het noodzakelijk om voorwaarden te kunnen stellen en de plannen/initiatieven te kunnen toetsen en beoordelen op kwaliteit. Door middel van eisen en concrete beoordelingscriteria worden plannen beoordeeld en kunnen punten worden gescoord. Aan de eisen moet worden voldaan. Op beoordelingscriteria kunnen punten worden gescoord. Hoe hoger de score, hoe groter de kans dat het plan de goedkeuring van de gemeente krijgt. Aan de hand van de beoordelingscriteria kan maatwerk worden geleverd.

Een lagere score op één specifiek criterium kan worden gecompenseerd door een hogere score op een ander criterium. De gemeente beoordeelt het totaalresultaat en bepaalt daarmee of een initiatief op basis van de eisen en criteria gerealiseerd kan worden.

4. We monitoren periodiek de voortgang van het kader.

Om te zien hoe ver we zijn in het realiseren van onze opgave monitoren wij iedere twee jaar de voortgang van het uitnodigingskader. Dit doen we op basis van de ervaringen met de initiatieven die in deze periode in ontwikkeling zijn en zijn gerealiseerd. De komende periode vinden diverse nationale en provinciale onderzoeken plaats op het gebied van onder andere ecologie en gezondheid in relatie tot duurzame opwek van energie en naar netcapaciteit. Dit houden we nauwlettend in de gaten en uitkomsten hiervan nemen we mee in deze evaluatie. Bij de evaluatie kijken wij ook welke nieuwe technieken kansrijk zijn om onze ambitie te realiseren en welke relevante maatschappelijke ontwikkelingen spelen. Ook nemen we ontwikkelingen in de regio Amersfoort mee. Dit kan consequenties hebben voor de omvang van de opgave en de invulling van het uitnodigingskader voor de periode na 2023.

5. Er is nog geen besluit genomen over de windmolens langs de A28, er moet nog veel worden onderzocht

Naast zonne-energie is windenergie ook een manier om duurzame energie op te wekken. Zonnepanelen en windmolens vullen elkaar aan. Beide hebben ze hun eigen piekmaanden. Grote windmolens zijn molens met een masthoogte van 100 meter of hoger. Als er windmolens in Leusden komen dan zal het afhangen van de locatie en de omgeving hoe hoog deze zullen zijn. Het enige zoekgebied voor grote windmolens is een zone langs de A28 (globaal tussen de afrit Soesterberg en de kruising van de A28 met de Doornseweg (N227)). Daar worden kansen gezien die we nader gaan onderzoeken. Hierbij wordt ingezet op minimaal 4 windturbines. Voor het onderzoek langs de A28 wordt een plan van aanpak opgesteld door de regio met onder andere de gemeenten Leusden, Amersfoort en Soest en de provincie Utrecht. Het onderzoek richt zich onder andere op aanwezige natuurwaarden (o.a. vogels), afstand tot en hinder op omliggende woningen en bebouwing (o.a. geluid, slagschaduw), defensiegebruik (o.a. radarverstoringgebied Soesterberg, helikoptergebruik Leusderheide). Uitkomst van het onderzoek moet input leveren om te bepalen of een vervolg van het proces voor windmolens aan de orde is. In het kader van het voorliggende uitnodigingskader wordt dus geen besluit genomen of er grote windmolens langs de A28 komen.

6. In de huidige situatie zijn businesscases voor zon op dak bij agrariërs in veel gevallen niet haalbaar.

Het bieden van mogelijkheden voor zon op dak bij agrarische bedrijven is belangrijk om de energietransitie te laten slagen. In de huidige situatie zijn er echter te veel voorbeelden van businesscases voor zon op dak bij agrariërs in Leusden die niet haalbaar bleken door te hoge aansluitkosten op het elektriciteitsnet. Daarom gaan we een extra inspanning plegen om meer daken van agrarische bedrijfsgebouwen voor zonne-energie te kunnen

benutten (binnen de mogelijkheden die wij als gemeente hebben). We willen samen met agrariërs en Stedin een taskforce opzetten die onderzoekt hoe (financiële) belemmeringen weggehaald kunnen worden en voorbeeldprojecten mogelijk kunnen worden gemaakt. Als dat niet haalbaar is binnen de financiële kaders van het programmabudget komen we hiervoor met een voorstel naar de raad.

7. In de huidige situatie zijn businesscases voor windmolens tot een ashoogte van 25m (erfmolens) bij agrariërs in veel gevallen niet haalbaar.

Erfmolens hebben in de basis voldoende rendement om te voorzien in het eigen benodigde gebruik (enkele woningen/klein agrarisch bedrijf). In de gemeente Leusden zijn erfmolens op basis van provinciaal beleid tot een maximale as-hoogte van 25 m onder voorwaarden mogelijk. Tijdens het participatieproces is gebleken dat er onder agrariërs belangstelling is voor dergelijke erfmolens. Daarbij is aangegeven dat een hoogte van 25 meter in Leusden onvoldoende is om voldoende rendement te krijgen (vanwege de ligging achter de Utrechtse heuvelrug en daarmee minder wind op lagere hoogte). Volgens agrariërs is daarvoor een ashoogte van 40 meter gewenst. Dit is echter een ashoogte die maakt dat een natuurlijke afscherming lastig of niet mogelijk is en dat heeft weer impact op het landschap. Daarom gaan wij in gesprek met de provincie om de mogelijkheden te verruimen voor een hogere as hoogte dan 25 meter van erfmolens, zodanig dat dit op verantwoorde wijze en passend bij het landschap plaatsvindt. Voorwaarde is dat een dergelijke erfmolen gecombineerd wordt met zon-op-boerendak en/of een klein zonneveld op de huiskavel en nodig is om de businesscase hiervoor sluitend te krijgen.

8. Naast grootschalige opwek door zonnevelden en windmolens zien we ook een ontwikkeling en wens voor de toepassing van kleine tuin-/erfzonneveldjes en nieuw ontwikkelde kleine windmolens.

Ondanks dat dit geen onderdeel vormt van het voorliggende uitnodigingskader voor (grootschalige) duurzame opwek, zijn alle initiatieven en ideeën over duurzame opwek in welke vorm dan ook belangrijk om onze energie en klimaat doelen te halen. De kleine windmolens die nu in ontwikkeling zijn hebben ook andere vormen (bijvoorbeeld een windwokkel) en hebben doorgaans een hoogte van 5 à 10 meter. Daarom gaan wij onderzoeken en waar nodig versneld beleid ontwikkelen voor de toepassing van kleine tuin-/erfzonneveldjes en nieuw ontwikkelde kleine windmolens binnen of aansluitend op de kavels. Deze zonneveldjes of windmolens moeten bedoeld zijn om te voorzien in de eigen energiebehoefte.

Tegenargument / Alternatieve scenario's

Er is nog teveel onduidelijk, we wachten af tot er andere oplossingen zijn.

De opwarming van de aarde voltrekt zich sneller dan de prognoses voorspelden. We komen steeds dichterbij het punt dat zich volgens wetenschappers onomkeerbare klimaatprocessen gaan voltrekken. We kunnen niet langer afwachten maar moeten nu starten met het sneller en drastisch terugdringen van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Met het

vaststellen van de Routekaart naar een energieneutraal Leusden heeft de gemeenteraad vastgelegd dat ook Leusden in lijn met de (inter)nationale klimaatdoelen zijn verantwoordelijkheid moet nemen. Dat wil echter niet zeggen dat we deze hele opgave, moeten realiseren met de kennis en technieken van nu. Daarom investeren we in het experimenteren met innovaties naast het toepassen van bestaande technieken. En zetten we nu een eerste stap, zodat we over twee jaar het uitnodigingskader en de routekaart kunnen bijstellen als de besparingscijfers, de ontwikkelingen in technieken, of de opwek van energie op land en zee daar aanleiding voor geven. Voor opwek van energie door middel van kernenergie zien we in Leusden geen ruimte.

Een deel van de inwoners wil het niet, dus we kunnen zo niet verder. Eerst moet er meer draagvlak zijn.

Gelet op de urgentie is het nodig tempo te houden. In meerderheid vinden de inwoners van Leusden de energietransitie ook (zeer) belangrijk en vindt men dat de gemeente zich hier actief voor in moet zetten. De weerstand zit vooral op het inzetten van zonnevelden en windmolens die impact hebben op (de beleving van) het buitengebied. Het vergroten van bewustwording en acceptatie van deze technieken is dan ook een belangrijk onderdeel van onze aanpak. Voor een deel zullen draagvlak en acceptatie groeien naarmate technieken meer gemeengoed worden. Voor een deel zal er stevige weerstand blijven omdat mensen niet willen dat het opwekken van energie, ten koste gaat van andere functies van het buitengebied (denk aan de landbouw, recreatie, natuur- en landschapswaarden) of hun beleving daarvan. Met het uitnodigingskader is er een integrale belangenafweging gemaakt tussen al deze om ruimte strijdende functies en het waarborgen van de beleving van de kwaliteit van het buitengebied afgezet tegen de urgentie en opgave van de energietransitie.

Het is niet nodig, er is al afgesproken dat alle nu nog benodigde groene energie op zee zal worden opgewekt

We delen de wens van veel inwoners dat een groter deel van de duurzame opwek dan waar nu op gerekend wordt, gerealiseerd kan worden met opwek op zee. Op dit moment zijn dat echter nog slechts wensen, kansen en adviezen, maar nog geen concrete plannen of zelfs voor windenergie op zee beschikbaar gestelde ruimte. Feit is dat de ruimte die nu tot 2030 vrij is gegeven voor opwek op zee, maximaal goed zal zijn voor 8,5% van onze nationale energiebehoefte. Voor de periode van 2030 tot 2050 zijn extra zoekgebieden in beeld waarmee dit percentage kan doorgroeien naar zo'n 19% tot 50%. Zolang er geen voldoende zekerheid of aannemelijkheid is dat deze wensen en kansen gerealiseerd zullen worden, kunnen we hier ook niet op en mee rekenen. Zodra dit wel zekerder is, zullen we dit meenemen in de evaluatie van de routekaart en het uitnodigingskader die iedere twee jaar zal plaatsvinden. Hierop wachten kunnen we ons, gelet op de urgentie van het probleem niet permitteren. Voor 2030 moeten immers de (inter)nationale doelen gehaald worden om onomkeerbare klimaatontwikkelingen te voorkomen.

Het is niet nodig, we importeren groene energie van elders en dan zijn we ook CO2 neutraal. Op korte termijn is het effect hiervan dat een deel van de energievraag in Leusden (elders) minder CO2 uitstoot tot gevolg heeft. Echter er is wereldwijd, ook in (noordwest) Europa en

Nederland onvoldoende duurzame energie beschikbaar om in de totale energievraag te voorzien. Daarom moet er overal worden ingezet op energiebesparing en duurzame opwek. Daarin heeft ook Leusden een verantwoordelijkheid en een rol te vervullen. Dat blijkt ook uit de eigen ambitie om als Leusden energieneutraal te worden (in plaats van CO2-neutraal).

Het heeft geen zin, het (hoogspanningsnet) kan het toch niet aan

TenneT heeft aangegeven dat er sprake is van dusdanige congestie op het hoofdspanningsnet in Utrecht dat er geen grootschalige teruglevering aan het net meer kan plaatsvinden. Dat betekent dat projecten die voor meer dan 200 zonnepanelen aan stroom terug leveren aan het net, tot nader order niet kunnen worden aangesloten. Er wordt nu onderzoek gedaan naar hoe deze congestieproblemen deels op korte termijn en meer structureel voor de lange termijn, verholpen kunnen worden en wanneer er voor welk soort projecten weer ruimte op het net kan worden gemaakt.

Tegelijkertijd wordt er nog onderzoek gedaan hoe er op korte termijn toch ruimte op het net kan worden gecreëerd. Bovendien weten we dat de planvorming van grootschalige opwek veel tijd vraagt. De komende jaren moeten er nog veel stappen gezet worden om het zoekgebied voor windmolens langs de A28, initiatieven om grootschalig daken te voorzien van zonnepanelen en de initiatieven voor zonnevelden zover uit te werken dat er een vergunning kan worden aangevraagd. We gaan dan ook door met het uitnodigingskader en de energie-projecten, zodat, zodra er ruimte is op het elektriciteitsnet, de voorbereiding van de projecten gevorderd is.

Leusden is te ambitieus, waarom een doel stellen voor 2040 als (inter)nationaal 2050 wordt gehanteerd

Met de routekaart richten we ons op de opgave om energieneutraal te worden en is doorgerekend hoe deze route er, met de kennis van nu, tot 2040 uit zal zien. Dat geeft inderdaad 10 jaar marge met het (inter)nationale doel voor 2050. Met het uitnodigingskader leggen we de focus op de eerste twee jaar, en houden we zicht op of we ons doel voor 2030 daarmee kunnen halen. Het doel voor 2030 is om halverwege ons doel te zijn om energieneutraal te worden. Dit is in lijn met het (inter)nationale klimaatakkoord om in 2030 49% CO2 uitstoot te reduceren. Hoe de periode 2030 – 2040 er uit ziet is nog zeer onzeker. We hebben wel in beeld gebracht hoeveel energie we in die periode denken te kunnen besparen en opwekken in bebouwd gebied. Met welke technieken het restant dan moet worden opgewekt is nog niet duidelijk. Bovendien zijn in 2030 de ambitie, routekaart en uitnodigingskader al zo'n 4 keer geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

De omgevingsvisie biedt beperkte ruimte voor zonnevelden

De omgevingsvisie landelijk gebied die in 2018 is vastgesteld biedt minder ruimte dan in het uitnodigingskader wordt voorgesteld. Deze beperktere ruimte voor zonnevelden is echter bepaald in een tijd waarin de omvang van de opgave van de energietransitie nog onvoldoende inzichtelijk was. Het realiseren van onze eigen ambitie daarmee het bijdragen aan de (inter)nationale klimaatdoelen voor 2030 om onomkeerbare klimaatontwikkelingen te voorkomen, vraagt om meer ruimte voor zonne-energie, zoals in het uitnodigingskader is opgenomen.

Risico's

Het elektriciteitsnet biedt onvoldoende ruimte voor de beoogde duurzame opwek

Als de congestieproblemen op het hoogspanningsnet de komende twee jaar niet worden opgelost is het niet mogelijk om grote projecten (grote windmolen(s) of meer dan 200 zonnepanelen) aan te sluiten op het net. Dat laat wel ruimte voor projecten waarbij opwek is gekoppeld aan verbruik voor de aansluiting op het net, maar hiervoor zijn in Leusden nog weinig kansen in beeld die in de komende twee jaar uitvoerbaar zijn. In dat geval is het praktisch bijna onmogelijk om de ruimte die in het uitnodigingskader wordt geboden voor duurzame opwek in de praktijk de komende twee jaar ook te benutten.

Tegelijkertijd wordt er nog onderzoek gedaan hoe er op korte termijn toch ruimte op het net kan worden gecreëerd. Bovendien weten we dat de planvorming van grootschalige opwek veel tijd vraagt. De komende jaren moeten er nog veel stappen gezet worden om het zoekgebied voor windmolens langs de A28, initiatieven om grootschalige daken te voorzien van zonnepanelen en de initiatieven voor zonnevelden zover uit te werken dat er een vergunning kan worden aangevraagd. We gaan dan ook door met het uitnodigingskader en concrete projecten, zodat, zodra er ruimte is op het elektriciteitsnet, de voorbereiding van de projecten al vergevorderd is.

Des-investeringen voor korte termijn effect die later tegen lagere kosten realiseerbaar blijken

In allerlei richtingen vindt ontwikkeling in technologie en technieken plaats. Dit kan tot gevolg hebben dat bij het vroegtijdig instappen in vernieuwingen meer wordt betaald dan bij later instappen. Tegelijkertijd duurt het lang voordat CO₂ uit de atmosfeer verdwijnt, deze accumuleert zoals dat heet. Om negatieve klimaateffecten tegen te gaan moet er dus nu al een reductie van de uitstoot plaatsvinden. De beoogde reductie van 49% CO₂ uitstoot kan dus niet pas in de laatste jaren voor 2030 gerealiseerd worden. We kunnen dus niet afwachten tot er andere technieken beschikbaar komen.

Plan van aanpak / Tijdsplanning

De volgende stappen zijn voorzien:

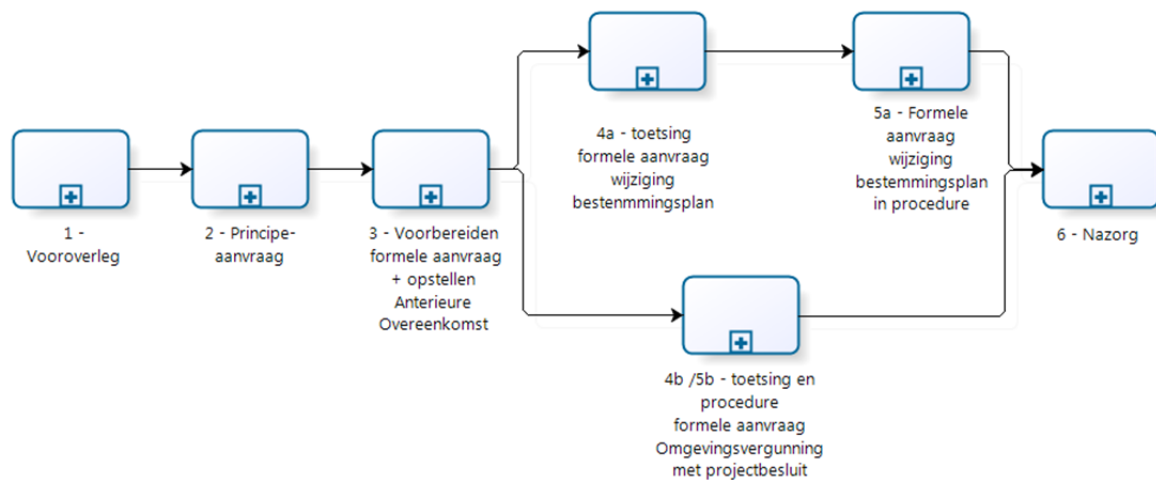
- Publicatie uitnodigingskader (direct na vaststelling op ruimtelijkeplannen.nl)
- Verwerking uitnodigingskader in omgevingsvisie (proces actualisatie start 2e kwartaal 2022)
- Opzetten taskforce zon-op-boerendak (start 1ste kwartaal 2022)
- Onderzoek erfmolens bij (agrarische) bedrijven (start 1ste kwartaal 2022)
- Onderzoek en beleid ontwikkelen voor tuin-/erfzonneveldjes en nieuw ontwikkelde kleine windmolens (start 1ste kwartaal 2022).
- Evaluatie en bijstelling uitnodigingskader en routekaart naar energieneutraal Leusden eind 2023

Proces nieuwe initiatieven zon- en wind

Dit uitnodigingskader concretiseert waar in gemeente Leusden welke vormen van grootschalige zonnevelden en windmolens wenselijk zijn en onder welke voorwaarden de ontwikkelingen kunnen plaatsvinden.

De gemeente Leusden heeft al jaren een (proces)stappenplan dat nieuwe initiatieven moeten doorlopen om te komen tot een nieuw bestemmingsplan of omgevingsvergunning uitgebreide procedure. Het proces is in vereenvoudigde vorm hieronder is weergegeven.

Als een initiatief niet binnen het bestemmingsplan of regelgeving valt, dan moet de afweging worden gemaakt: kan het initiatief via de Uitgebreide Procedure Aanvraag Omgevingsvergunning (Wabo met Projectbesluit) worden behandeld, of is een procedure Wijziging Bestemmingsplan aan de orde? De initiatiefnemer wordt geïnformeerd over de verschillende soorten procedures en de consequenties daarvan. Het is aan de initiatiefnemer zélf om te bepalen of men een aanvraag voor afwijking of herziening van het bestemmingsplan wil indienen.

Met de komst van de nieuwe Omgevingswet (juli 2022), is de gemeente Leusden om het proces voor de beoordeling en toetsing van nieuwe ruimtelijke initiatieven alsmede het participatieproces opnieuw in te richten, zodat dit aansluit bij de uitgangspunten van de Omgevingswet. Onder andere met toepassing van een intaketafel en omgevingstafel. Nieuwe initiatieven voor zonne- of windenergie zullen die nieuwe proceslijn gaan volgen.

Communicatie

Over raadsvoorstel en uitnodigingskader in aanloop naar de raadsbehandeling

Het raadsvoorstel en concept-uitnodigingskader zijn gepubliceerd op de projectwebsite leusdenzonenwind.nl zodat de samenleving er kennis van kan nemen en is geïnformeerd over de besluitvorming en de mogelijkheid in te spreken (op 2 en 16 dec.).

Iedereen die is aangemeld voor de nieuwsbrief heeft bericht ontvangen dat raadsvoorstel en concept-uitnodigingskader beschikbaar zijn op projectwebsite.

Alle stakeholders waar gesprekken mee zijn gevoerd hebben het raadsvoorstel en concept uitnodigingskader ook ontvangen en zijn ook op de besluitvorming en mogelijkheid tot inspreken gewezen.

Na raadsbehandeling

Het uitnodigingskader treedt in werking nadat het na vaststelling door de raad is gepubliceerd als beleidsregel (op ruimtelijkeplannen.nl).

Bijlagen

1. Het uitnodigingskader opwek zonne- en windenergie (met bijlagen)
2. Samenvatting van gestelde vragen en antwoorden over uitnodigingskader en energietransitie

Het college van de gemeente Leusden,

H.W. de Graaf – Koelewijn
directeur-secretaris

G.J. Bouwmeester
burgemeester

Gemeente Leusden

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Leusden:

Besluit op basis van het voorstel van het college van 9 november 2021, nummer: L286182

b e s l u i t:

- 1 Het "uitnodigingskader zonne- en windenergie" vast te stellen. En daarmee duidelijkheid te geven over de voorkeursvolgorde qua locaties voor het opwekken van zonne-energie op gebouwen buiten de bebouwde kom en bij de snelweg, aangrenzend aan de kernen en (agrarische) bebouwing en in het buitengebied, middels het toepassen van een zonne-ladder;
- 2 Hiermee tot en met 2023 ruimte te geven om 20 hectare zonne-energie op te wekken, en dit verdeeld over de drie eerste treden van de zonneladder op de volgende wijze:
 - o Trede 1: streven naar minimaal 5 hectare zonnepanelen te realiseren in de "ja-graag"-gebieden. Dit zijn buiten de bebouwde kom onder andere de daken, te overdekken parkeerplaatsen en stroken langs de snelweg.
 - o Trede 2: streven naar 10 hectare in de "ja-mits" gebieden, waarbij het om kleine zonnevelden gaat tot maximaal 1 ha. Dit zijn gebieden aan de rand van bedrijventerreinen, rondom de kernen waar al sprake is van wat vermenging van functies en binnen of aansluitend op een agrarisch bouwblok mits als aanvulling op zon op dak.
 - o Trede 3: maximaal voor 5 hectare ruimte in de "nee-tenzij" gebieden. Dit zijn goed ingepaste zonnevelden in het buitengebied, niet zijnde onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland en de kernen van de landgoederen.
 - o Trede 4: zijn gebieden die zijn uitgesloten voor zonnevelden.
- 3 De voorwaarden waaronder zonnevelden kunnen worden gerealiseerd in de vorm van eisen en beoordelingscriteria vast te leggen:

Eisen:

 1. De initiatiefnemer voor een zonneveld maakt een plan voor de inrichting in overleg met de buurt en de gemeente.
 2. Van de totale oppervlakte van een zonneveld in trede 3 is 25% landschappelijke inpassing en/of natuurontwikkeling en dus niet met panelen bedekt. In trede 1 en 2 kan dit % lager zijn
 3. Zonnepanelen zijn in principe tijdelijk. Na een periode van circa 25 jaar worden de zonnepanelen opgeruimd op kosten van de eigenaar of wordt er een nieuw besluit genomen.
 4. De landschappelijke inpassing en/of natuurontwikkeling sluit altijd aan bij de kenmerken van het landschapstype.
 5. De bodemkwaliteit (zowel bodemleven als chemische kwaliteit) moet behouden blijven of ontwikkeld worden.

6. Er is sprake van lokaal eigenaarschap of de lokale samenleving kan (in een deel van het zonneveld) financieel participeren.
7. De initiatiefnemer laat voor de vergunningverlening een haalbare businesscase zien.
8. De hoogte van de zonnepanelen is maximaal 1,5 meter (onder ooghoogte). Afwijking is alleen bespreekbaar als de extra hoogte ten goede komt aan het koppelen van meerdere functies.
9. Een zonneveld (c.q. het dichtstbijzijnde paneel) moet minimaal 50 meter van woonhuizen vandaan staan.

Beoordelingscriteria:

1. Dubbelgebruik: het combineren van een zonneveld met bijvoorbeeld waterberging, biodiversiteit, landschapselementen, landbouw, geluidsscherm, recreatief medegebruik, etc.
 2. Afspraken over een nuttige bestemming na afloop, die nu al wordt vastgelegd. Dit kan landbouw, natuur of groen zijn.
 3. Stimuleren van lokale initiatiefnemers boven projectontwikkelaars van buiten de regio.
 4. Stimuleren van de combinatie van kleine windmolens of erfmolens - en zonne-energie, omdat dit gunstiger is voor de netwerkcapaciteit.
 5. De initiatiefnemer is aangesloten bij de 'Gedragscode Zon op Land' van Holland Solar en/of andere keurmerken. Hierin zijn waarborgen opgenomen over betrekken van omwonenden, locatiekeuze en grondgebruik.
 6. Kwalitatief hoogwaardig alternatief voor hekken rondom het zonneveld. Bijvoorbeeld dichte hagen of waterpartijen (sloten)
 7. Faunapassages in hekwerken.
4. Het uitnodigingskader iedere twee jaar te evalueren. De eerste evaluatie is eind 2023.
 5. De zone langs de A28 te onderzoeken op de haalbaarheid voor windmolens (met een as- hoogte van 100 meter of hoger)
 6. De gemeente samen met agrariërs en Stedin een taskforce te laten vormen die onderzoekt hoe (financiële) belemmeringen voor zonnepanelen op boerendaken weggehaald kunnen worden.
 7. In gesprek te gaan met de provincie om de mogelijkheden te verruimen voor een hogere as hoogte (is nu maximaal 25 meter) van kleine erfmolens, waarbij deze erfmolens op verantwoorde wijze en passend bij het landschap worden ingepast.
 8. De mogelijkheden te onderzoeken en waar nodig versneld beleid te ontwikkelen voor de toepassing van kleine tuin-/erfzonneveldjes en kleine windmolens binnen en aansluitend op de (huis)kavel om in eigen energiebehoefte te voorzien.

Besloten in de openbare raadsvergadering van 16 december 2021

I. Schutte - van der Schans
griffier

G.J. Bouwmeester
voorzitter